

Ideea vacanței pe o insulă se cristalizase în mintea Lorenzei când eu eram la Paris — ca o formă foarte contemporană de terapie de cuplu. Conform înțelepciunii occidentale, nu există pe lume durere pe care să n-o poată rezolva o săptămână la tropice. După o conferință la nivel înalt despre schimbările climatice, să te sui în avion către Caraibe în plină iarnă nu era chiar cel mai coerent gest: estimând o mie de kilograme de dioxid de carbon de fiecare la dus și încă pe-atât la întors, ca să depășim tristețea cuibărită în căsnicia noastră am fi emis în atmosferă un total de circa patru tone de CO₂. Merita. Cât despre conștiința mea ecologică, urma s-o ignor doar o clipă.

Se zice că Guadelupa are forma unui fluture. Dacă e adevărat, atunci hotelul nostru se afla pe aripa dreaptă, în centrul unei mici anse. La sosire, ne-au oferit două microprosoape rulate și îmbibate cu apă parfumată ca să ne ștergem pe față. În hol, bazine mari mișunau de homari care-și mișcau leneș antenele. Așezați pe divanele albe, încă amețiți după zbor, am ascultat nenumăratele opțiuni de *relax* la dispoziția noastră și respectivele modalități de plată. Cum plătiserăm suplimentul, aveam dreptul la o *ocean room*, sigur avea să ne placă, și într-adevăr.

După ce-am golit valizele, am coborât pe plajă ca să profităm de lumina care începea să scadă. Lorenza avea o rochie

de plajă nouă, cu model geometric fantezist, a lăsat-o pe un buștean care se potrivea atât de bine în peisaj încât era imposibil să-l fi depus acolo curentul. Am intrat în apă și o piscică de mare a alunecat la câțiva metri de picioarele noastre, ca un semn bun. Valurile erau blânde, abia se simțeau. Lorenza și-a încolăcit picioarele în jurul taliei mele iar eu am început să înaintez cu pași mici prin apa joasă, trăgând-o după mine. Nu era chiar rău să redevenim un cuplu și-atâta tot, mi-a șoptit la ureche. Acasă eram mereu întrerupți: întrerupți de lucru, întrerupți de Eugenio, întrerupți de apelurile telefonice. M-a strâns cu toată forța pe care-o avea în cvadricepși, am simțit-o mai tânără și, pentru prima oară după multe săptămâni, am șovăit în neplăcerea, în resentimentul acela mocnit pe care-l coceam împotriva ei. Lorenza m-a mângâiat pe față cu o mână umedă, ca pentru a pune capăt monologului meu interior, oricare va fi fost el. Ne-am sărutat, apoi ne-am desprins, dar chiar și așa am continuat să repetăm, pe rând, ce loc minunat e insula în formă de fluture și cât de mult ne-ar fi plăcut să nu mai plecăm de-aici.

Perfecțiunea aceea a durat doar până seara, când am început să mă țin după ea prin sala în care era pregătit bufetul, blestemând absurditatea de a avea trei meniuri diferite, dintre care unul de carne japoneză. Și chiar era nevoie de căpșuni proaspete la tropice? de apă San Pellegrino la pet? E posibil să nu fie apă, nu zic la kilometrul zero, dar nici măcar la kilometrul șase mii? Brusc, Lorenza s-a întors către mine și, cu farfuria pe care parcă nu era hotărâtă dacă să mi-o arunce-n față sau s-o lase să cadă, mi-a spus: Tu ești împotriva risipei, înțeleg și respect asta. Dar eu sunt împotriva nefericirii. Așa că.

Așa că *relax*: cuvântul de ordine al hotelului. Relax relax relax relax.

Tratamentul pe bază de băi în apă caldută și piña colada la patru după-amiaza a funcționat. Am reînceput să facem sex, adevăratul motiv pentru care bătuserăm atâta drum. După, Lorenza citea întinsă pe burtă în pat, încă fără chiloți, și părea liniștită. Eu eram liber s-o iau de la-nceput, sau să stau cuminte alături și să subliniez pasajele cele mai convingătoare din cartea pe care mi-o împrumutase Giulio, amânând dorința. Așa ar trebui să fie viața conjugală, mă gândeam, așa ar trebui să fie mereu: încărcată de senzualitate. Poate că Lorenza avea dreptate, așteptările mele cu privire la paternitate erau excesive, căzusem pradă unei idealizări. O infinitate de cupluri trăiau fără copii și nimic nu dădea de bănuț c-ar fi fost mai puțin împlinite decât altele ori mai puțin fericite. Persista totuși între noi, chiar și în acea ocean room, o senzație de epuizare, mai ales în discuții, ca și cum ar fi apărut deja o fisură chiar și în centrul plăcerii. Propria noastră gaură din stratul de ozon.

În *Colaps*, Diamond înfățișa un fel de paradox. Arăta cum civilizațiile, despre care noi eram siguri că progresează către bunăstare, evoluează uneori în sens contrar, fabricându-și inconștient condițiile propriului sfârșit. Exemplul cel mai edificator era Insula Paștelui: multă vreme s-a crezut că băștinașii fuseseră decimați de epidemiile aduse de europeni, mai ales de sifilis și variolă, dar o teorie mai recentă sugera că scăderea numărului lor ar fi fost legată de prezența statuilor uriașe pe care le lășaseră moștenire, acele busturi rectangulare și enigmatice cu spatele la mare. Într-adevăr, ca să transporte monoliții,

băștinașii trebuiau să-i rostogolească pe trunchiuri de copac și astfel și-au despădurit insula. Lipsit de arbori, ecosistemul a luat-o razna, producând alunecări de teren, foamete și războaie civile. Spre sfârșit, locuitorii insulei recuseseră la canibalism. La canibalism, Lorenza, îți dai seama?

Ea m-a atins ușor pe coapsă cu un deget, fără să-și ridice ochii din carte și, forfecând prin aer cu picioarele îndoite, extraordinar de asemănător cu mișcările homarilor din hol, a spus: Altceva nu ți-ai adus de citit?

Pe la jumătatea săptămânii, ne-am înscris să facem o excursie în interiorul insulei. Nu prea aveam chef, dar era un mod de a ne simți mai puțin vinovați că abia ne clintiserăm de pe plaja hotelului.

Am pornit la nouă dimineața, cu un van, împreună cu un cuplu de olandezi. Am mers pe o potecă ușoară, cu suișuri și coborâșuri, printr-o pădure tropicală, înconjurați de triluri de păsărele. La latitudinea aceea, totul părea mai luxuriant, mai umed și mai incitant. După zilele de stat la soare, umbra mi-a produs o neașteptată ușurare.

M-au interesat nespuse explicațiile ghidului despre un copac originar din Africa occidentală care înlocuia rapid vegetația autohtonă. Numele științific era *Dichrostachys cinerea*, dar în Africa îi spuneau „pom de Crăciun“. În aprilie, dădea flori frumoase, galbene și violet, care-i făceau uitat o vreme caracterul diabolic. Probabil că am exagerat cu întrebările, pentru că olandezii au început să dea semne de nerăbdare, iar Lorenza a suspinat așa cum făcea uneori când mă comportam ca premiantul clasei.

Ne-am întors pe coastă. Prânzul era pregătit undeva la umbră, printre mangrove. Veneau încoace și alte grupuri, de la mai multe hoteluri și agenții de turism, iar aglomerația a stricat atmosfera de exclusivitate care, altfel, ne fusese promisă când făcuserăm rezervarea. Am ocupat cu olandezii una dintre mesele de lemn, așezându-ne mai la distanță decât era necesar, ca să nu-i treacă nimănui prin minte să ni se alăture.

Am început să discut cu Otto despre calitatea hotelului și despre cum călătoriile au devenit și mai enervante după atentatele de la Paris. Era inginer, lucra în industria auto, dar se ocupa mai mult de marketing. Tema sustenabilității îl preocupa. Am băut câte-un 'Ti' punch fiecare, apoi un al doilea și-un al treilea. Am vorbit, evident, și despre mâncarea creolă și despre cum, pe termen lung, devine repetitivă.

În autocar, pe drumul de întoarcere, am căzut într-un somn atât de adânc, încât nici n-am băgat de seamă ultima oprire. Când s-au întors, ceilalți păreau toți foarte surescitați, inclusiv Lorenza. Se jurau că era mare păcat că pierdusem vila colonială, care chiar merita osteneala.

În penultima zi am închiriat o mașină ca să vizităm o plajă pe care ne-o semnalaseră olandezii: viața la hotel era un șir neîntrerupt de indicat plaje. Când am ajuns la capătul potecii care traversa desișul, ne-am dat seama că era vorba despre o oază de nudiști. Ce facem? am întrebat. Lorenza a ridicat din umeri: Tot suntem aici.

Ne-am dezbrăcat, am pus costumele de baie în rucsaci și ne-am întins prosoapele pe jos, dar, cum era ciudat să stăm

așa la soare, până la urmă am intrat în apă. Era o situație destul de nostimă. În timp ce pluteam pe la vreo treizeci de metri de țărm, s-a apropiat de noi cuplul de olandezi. Dacă-am fi știut că veneau și ei, cel mai probabil nu ne-am fi dus acolo. E grozav, nu-i așa? a spus Otto.

Lorenza a început să vorbească cu doamna, care avea pielea arsă, plină de pete roșii, bașca urmele în negativ ale costumului din două bucăți. Sub apă, picioarele ei păreau mai voluminoase din pricina refracției razelor.

Încercând să trec peste stânjeneală, i-am făcut lui Otto un compliment pentru îndemânarea cu care înota, îl văzusem pe porțiunea aceea scurtă când se îndreptau către noi. Mi-a vorbit despre o diplomă pe care, în Olanda, trebuie să o obțină toți copiii și care e organizată pe trei nivele: la examen trebuia să înoți îmbrăcat și încălțat și să treci în apnee printr-un tunel.

Din pricina riscului ca Olanda să fie acoperită de ape odată cu ridicarea nivelului mării, presupun.

Otto m-a privit perplex: Ridicarea nivelului mării? Nici vorbă. E pentru că nu vrem ca oamenii din Amsterdam să se înece prin canale.

Continuam să stăm de vorbă, toți patru goi pușcă, iar eu nu reușeam să scap cu adevărat de conștiința faptului de a fi dezbrăcat. I-ai văzut pe-ăia de-acolo? m-a întrebat la un moment dat Otto, arătând înspre plajă. Am urmărit din ochi siluetele întunecate ale tinerilor înconjurați de vegetație, ghemuiți în penumbră. Se frecau ritmic între picioare, ca într-un exercițiu de meditație, dar de la distanță nu reușeam să-mi dau seama dacă aveau pe ei sau nu costumele de baie.

Ce fac? am întrebat candid și Otto mi-a surâs ca și cum n-aș fi pus o întrebare, ci aș fi făcut o aluzie.

Mai încolo am acceptat invitația lor la cină. Ca niște proști, ne-am îmbrăcat mai bine decât de obicei, ba eu mi-am pus chiar și niște pantofi închiși deși era vorba numai să coborâm la parter, ca de obicei, să mergem pe terasa restaurantului, să ne ducem pe rând la bufetul pe care deja îl știam pe de rost și să comandăm același vin roșu chilian cu dop de metal care nu făcea parte din ofertă.

Doar că am făcut toate astea la masa lui Otto și Maaïke, prietenii noștri inopinați care locuiau la Haga, nu, nu la Amsterdam, la Haga, de fapt, la vreo douăzeci de kilometri de oraș, în una dintre casele acelea tipice la care te gândești când vine vorba despre Olanda, exact, alea sunt, da... ei, sigur că am fost, și încă de mai multe ori, la Rijksmuseum, ah, da? nu așa se pronunță? sigur, și noi am fost uluiți de *Vedere din Delft*, cu lumina aceea care pare să nu cadă pe tablou, ci să iasă chiar din pânză...

Nu-i chema Otto și Maaïke. Habar n-am cum îi chema, n-aveam niciun motiv să le rețin numele. Am luat-o pe Lorenza de mână pe sub masă, iar ea m-a mângâiat în palmă cu degetul mare, cu delicatețe, în semn de acord.

Când m-am trezit, câteva ore mai târziu, olandezii nu mai erau în cameră. Lorenza dormea întinsă de-a curmezișul patului martor al stranieții nopții. I-am acoperit picioarele cu un colț de cearșaf și m-am dat jos din pat. Fereastra era larg deschisă, așa c-am ieșit pe terasă. De-a lungul orizontului se întindea o fâșie roz extrem de subțire. Deasupra, cerul trecea de la bleu pal la albastru închis. M-am gândit că avea să

vină o zi în care insula aceea nu va mai exista, nu va mai exista terasa, nu vom mai exista nici noi. Împreună, Lorenza și cu mine nu vom fi lăsat nicio urmă, ca atolii scufundați.

Deasupra mării poposise un nor circular, gros, imobil, extraordinar de neted. Un disc zburător de gaz care abia se strângea un pic spre bază, parcă în formă de spirală. M-am dus înapoi în cameră ca să iau telefonul. Am fotografiat norul și i-am trimis poza lui Novelli, cu o indicație minimală: Guadelupa.

Mi-a răspuns imediat: Un nor lenticular. Curentul de aer izbește un obstacol și e modelat de el. Nu e foarte rar, dar e greu de găsit la latitudinea aceea. Pot să-l pun pe site?

Peste câteva clipe a mai sosit un mesaj: Dacă vă uitați bine la margini, puteți vedea iridescența. Lumina se difractă în droplets. Dați-mi de știre ca să ne vedem când treceți prin Paris.

În iulie, a apărut în *Nature* un articol despre legătura dintre nori și schimbările climatice. Studiind imagini din satelit, autorii observaseră că încălzirea face ca norii să se deplaseze treptat către poli. Plafonul de nori migra din locurile unde era mai util pentru filtrarea razelor solare — ecuator, tropice — înspre zonele arctice, unde era mult mai puțin folositor. În timp, acest comportament avea să genereze un așa-numit „feedback pozitiv“, care n-avea nimic pozitiv, ci era așa doar în sens strict matematic, adică acționa cu semnul +: cu cât era mai cald, cu atât mai cald avea să fie.

La Trieste mi-am inaugurat cursul cu lectura acestui articol al lui Norris *et al.* Țineam o serie de prelegeri despre jurnalismul științific în cadrul unui master de comunicare și mă hotărâsem să discut numai despre climate change întregul curs. Migrația norilor părea un bun punct de plecare, înspăimântător și poetic deopotrivă. Cursul dura patru săptămâni. Închiriasem un Airbnb în Cavana. Dinspre partea mea, n-aș fi ales o zonă atât de animată, m-aș fi mulțumit cu unul dintre hotelurile cu care avea convenție școala¹ și de la care ajungeai ușor la autobuzul 38, dar Lorenza mă convinsese să-mi ofer un tratament mai bun. Dacă tot pleci în exil, mi-a zis,

1. E vorba despre SISSA (Scuola Internazionale Superiore di Studi Avanzati) (n.tr.).

măcar exilează-te într-un loc plăcut: până la proba contrară, nu ai niciun păcat de răscumpărat. Așa să fi fost? Între noi, lucrurile se deterioraseră foarte mult, mai întâi în timpul primăverii, apoi foarte clar de-a lungul verii, pe care ne-o petrecuserăm mai mult separați. Vorbeam puțin la telefon. Se dovedise în cele din urmă că fusese extrem de riscant să acceptăm niște străini în patul nostru.

La Trieste am adoptat o rutină nouă. Când n-aveam curs, mă trezeam târziu, dar programam și o sonerie la șapte ca să activez telefonul și să vadă lumea, după ultimul acces pe WhatsApp, că nu sunt un puturos. Apoi, cum în afară de corectat teme n-aveam mare lucru de făcut, mergeam pe jos. Plimbarea până la Miramare îmi lua aproape toată ziua, dar mai erau și poteca Rilke, și Carso cu melancolia lui golașă. Îmi spuneam că toți kilometrii aceia îmi erau necesari ca să găsesc o idee bună pentru cartea pe care aveam s-o scriu, asta-i spuneam și Lorenzei, iar ea mă credea sau se prefăcea că mă crede, dar cea mai mare parte a timpului doar mergeam și-atât, cu mintea goală. Purtam întruna căștile pe urechi, ca un adolescent. Conform memoriei playlisturilor de pe Spotify, în anul acela, cel mai mult am ascultat o melodie a Majical Cloudz, cu un titlu care se termina cu semnul întrebării: *Are You Alone?*

Cei mai mulți studenți înscriși la cursul meu erau postdocii în științe tari: fizicieni, matematicieni, biotehnologi. Când, foarte rar, își făcea apariția câte un lingvist sau vreun istoric, se simțea străin. Toți erau acolo pentru că se simțiseră dezamăgiți la un anumit moment al parcursului academic ori pur și simplu pentru că obosiseră. Studiaseră prea mult și

prea multă vreme niște discipline foarte dificile, iar acum sperau să se odihnească un pic pe terenul mai primitiv al comunicării. Efortul meu inițial era îndreptat tocmai în direcția eliminării acestei prejudecăți: dacă ei credeau că, dedicându-se științelor, au explorat deja maximul complexității, la cursul meu aveau să ia contact cu o altfel de complexitate, care avea să-i solicite în întregime. Era ușor să-i manipulez: cel puțin zece ani ținuseră post de scris, erau inhibați după ce citiseră numai papers și manuale de specialitate, formule și grafice carteziane. În fața paginii albe se simțeau stingheri.

Printre studenții din anul acela era și Christian, un astrofizician. Stătea pe rândul din mijloc, sprijinit de peretele din stânga, ca și cum ar fost și înăuntrul, și în afara scenei. Avea un accent greu identificabil și poate tocmai asta m-a făcut curios. Sau poate-a fost felul cum mă fixa când vorbeam despre dispariția norilor, cu niște ochi care păreau mai mari decât normal.

Când i-a venit rândul să se prezinte, a spus că s-a ocupat multă vreme de unde gravitaționale și găuri negre. Dar tipul acela de studii, a zis răsucindu-și nervos o șuviță, nu-i făcea bine. La jumătatea unui proiect, cu un articol aproape gata, se hotărâse să abandoneze astrofizica și să se întoarcă pe Terra. Exact așa a spus: „să se întoarcă pe Terra“. L-am întrebat în ce sens nu-i făcea bine să se ocupe de găuri negre, iar el, când a răspuns, mi-a evitat cu grijă privirea: Dumneavoastră ce credeți, dom' profesor, e posibil ca un obiect de studiu să ajungă să te ia cu totul în stăpânire?

La cantină m-am așezat lângă Marina, coordonatoarea masterului. Am întrebat-o ce crede despre Christian, iar ea a